

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің экономикалық факультетінің 60 жылдығына арналған «Жаңа болмыс жағдайында экономика және қоғам» Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары, 25 мамыр 2023 жыл, II бөлім= **Материалы** Международной научно-практической конференции «**Экономика и общество в условиях новой реальности**», посвящённой 60-летию экономического факультета Казахского агротехнического исследовательского университета имени С.Сейфуллина, 25 мая 2023 год, II часть = **Materials** of the International scientific and practical conference «**Economy and Society in a new reality**» dedicated to the 60th anniversary of the Faculty of Economics of the S. Seifullin Kazakh Agrotechnical Research University, May 25, 2023, II part. – 2023. – Ч.2. – Б.225-228

ИННОВАЦИЯЛАРДЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ

ӘОЖ 33.001.76

*Молдакенова Е.К., PhD, доцент м.а.
Серікбаева А.Н., магистрант, 2 курс
Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қ.*

Индустрия 4.0 дәуірінде инновация компаниялар үшін инновацияны жалғастырудың маңыздылығын растайтын әртүрлі зерттеулер жүргізілетін маңызды тақырып болып табылады. Бірақ тек идеялар мен инновациялар ұйымдар мен мүдделі тараптар үшін ұзақ мерзімді құндылықты құру және қайта бөлу үшін жеткіліксіз болуы мүмкін. Себебі ұйымдар жұмыс істейтін жағдайлар жаһандануға және үздіксіз дамуға ықпал ететін жаңа технологияларға байланысты тез өзгеруде. Ұйымның инновацияға қабілеттілігі табыстың, экономикалық өсудің және бәсекелестік артықшылықтардың негізгі факторы болып саналады.

Алайда ұйымдар бизнесті жүргізудің жаңа тәсілдерін жасауға тырысып, өздерінің өндірістік және ұйымдастырушылық процестеріне күмәндануы керек. Ол үшін олар басқару жүйесін енгізу арқылы инновацияларды жүйелі түрде басқаруы керек.

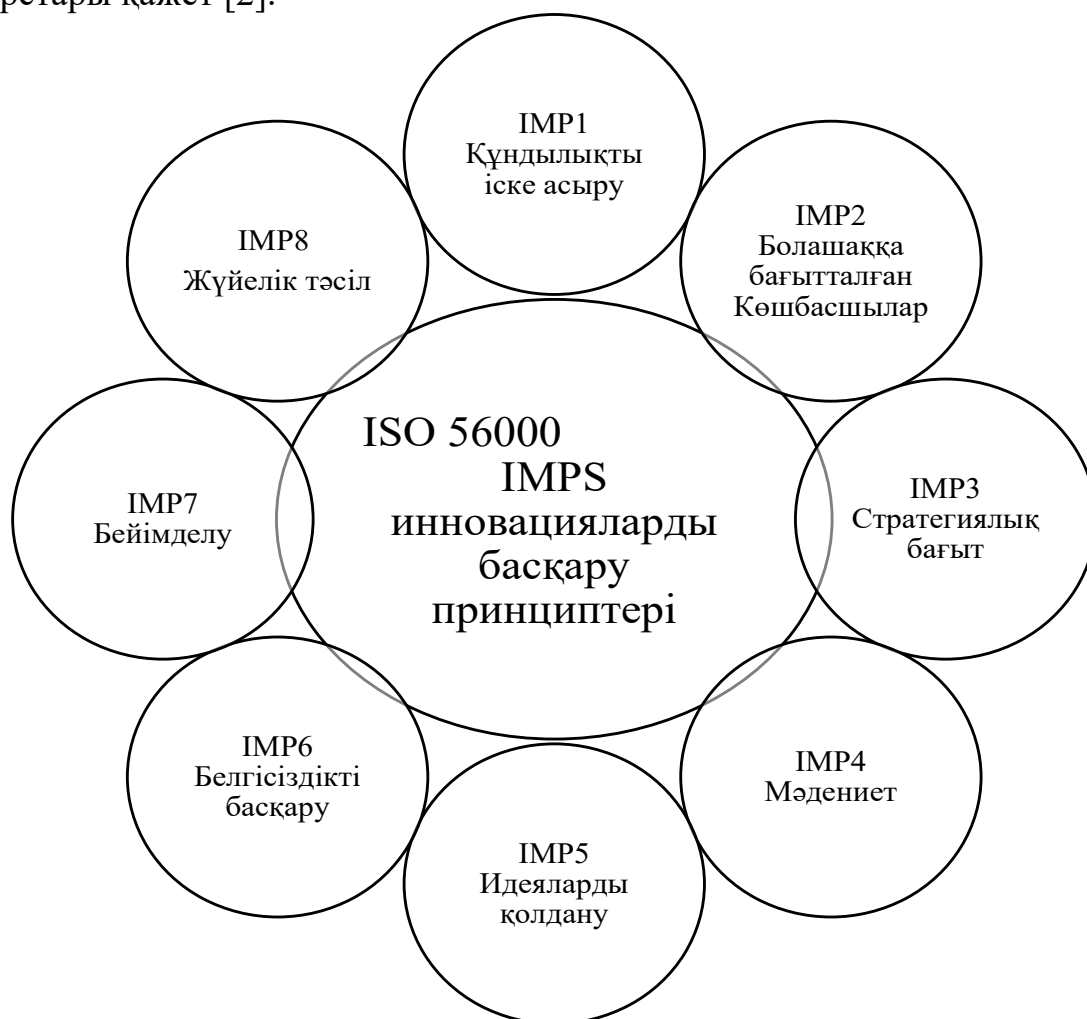
Инновацияларды басқару жүйесі ұйымдарға бәсекелестікке ілесу үшін ең жақсы идеяларды алуға және үнемі жетілдіруге көмектесетініне сеніп, Халықаралық стандарттау ұйымы Халықаралық стандарттау ұйымы (ISO) инновацияларды басқару бойынша ISO 56000 сериясының кейбір стандарттарын жариялады:

- ISO 56000: 2020, инновациялық менеджмент – Негіздер және сөздік;
- ISO 56002: 2019, Инновациялық менеджмент – Инновациялық менеджмент бойынша нұсқаулық;
- ISO 56003: 2019, Инновациялық менеджмент – Инновациялық серіктестіктің құралдары мен әдістері-Нұсқаулық;
- ISO 56004: 2019, Инновацияларды басқаруды бағалау – Нұсқаулық;

- ISO 56005: 2020, Инновациялық менеджмент – Зияткерлік меншікке арналған құралдар мен әдістер;
- ISO 56006: 2021, Инновациялық менеджмент – Стратегиялық барлауды басқару құралдары мен әдістері.
- Осы уақытта серияның басқа стандарттарын әзірлеу жалғасуда:
- ISO/DIS 56007, Инновациялық менеджмент – Идеяларды басқарудың құралдары мен әдістері;
- ISO/CD 56008, инновацияларды басқару – Инновациялық қызметтің тиімділігін өлшеуге арналған құралдар мен әдістер;
- ISO/DTS 56010, Инновациялық менеджмент – Иллюстрациялық және практикалық [1].

Инновацияларды басқару жүйелерінің ережелері ұйымды анықтауға немесе бағыттауға арналмағанымен, инновациялық идеяларды әзірлеу керек пе және олар инновациялық процесті тиімді құрылымдау бойынша нұсқаулық болып табылады.

ISO 56002:2019 нұсқауларына сәйкес инновацияларды басқару жүйесін енгізу үшін мұқият жоспарлау және инфрақұрылым, капитал, адамдар, құралдар, құжаттама, білім және дағдылар сияқты көптеген қолдау ресурстары қажет [2].

Сурет 1. ISO 56000 стандартының сегіз қағидасы (IMPS).

Ұйым өзінің инновациялық процестері мен бастамаларын жоспарлауы, енгізуі және бақылауы керек. Инновациялық бастама-бұл ресми немесе бейресми келісілген іс-шаралар жиынтығы және инновациялық жобадан немесе бағдарламадан немесе тәсілдің кез-келген түрінен тұруы мүмкін. Инновациялық бастамалар басталуымен және аяқталуымен сипатталады және оларды ұйымның кез-келген бөлімшесі ұсына алады. Бұл бастамалар ұйымның инновациялық мақсаттары мен мәдениетіне сәйкес үйлестіріліп, басқарылуы керек және пайда мен жемісті сыртқы ынтымақтастыққа ие болуы керек. Ұйым осы қызмет түрлерін немесе бастамаларды инновациялар санатына байланысты әртүрлі конфигурациялармен икемді және бейімделгіш болуы мүмкін бір немесе бірнеше инновациялық процестер арқылы бағыттай алады. Олар әдетте итеративті, сызықтық емес тізбектермен жүреді және әсіресе басқа ұйымдық процестерге байланысты немесе олардың шеңберінде дами алады [3].

ISO 56000 стандарты негізделген сегіз қағидаға сәйкес, инновацияларды басқару жүйесі материалдық және материалдық емес пайдаға теңестірілген, бірақ тұрақты даму аспектілеріне көбірек назар аударатын қаржылық және қаржылық емес құндылықты тудыратын инновациялық шешімдерді енгізу арқылы пайда әкелуі керек. Ол үшін компанияның инновацияға деген көзқарасын қалай анықтауға болатындығын және жүзеге асырылуы керек саясатты, мақсаттар мен стратегияларды анықтауға бағыттайтын басшылық қажет [4].

Қызметкерлерді компанияның көзқарасын бөлуге тарту арқылы барлық деңгейлерде кең таралған инновациялық мәдениетті қалай құруға болатынын білетін нұсқаулық.

Сурет 2. Инновацияларды басқару жүйесінің негізгі құрылымы

Сондықтан ішкі және сыртқы білімнің арқасында түсініктерді қалай пайдалану керектігін, белгісіздікті басқаруды, мүмкіндіктерді бағалау және онымен байланысты тәуекелдерді басқару үшін білікті инновациялық серіктестіктер құруды білу қажет.

Компания ішкі және сыртқы контекстегі ынталандырулар мен өзгерістерге тез бейімделу үшін " икемді " болуы керек, ұйымның инновациялық мүмкіндіктерін пайдалана отырып құндылық қалыптастыруды жалғастыруы керек.

ISO 56002:2019 нұсқауларына негізделген инновацияларды басқару жүйесін енгізу инновациялық қызметті ұйымның инновация қабілетіне сенімді болуға ұмтылатын пайдаланушылар, тұтынушылар және басқа да мүдделі тараптар үшін көрінетін және сенімді етуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Калита, П.Я. Расщепленный менеджмент [Текст] // Стандарты и качество. - 2012, №3, - С. 54-60
2. Бизнесі басқару әдістері. [Электрондық ресурс]: URL: <https://www.businesscoachingitalia.com/metodi-di-gestione-aziendale/>
3. СТБ 1505-2015 Системы менеджмента. Менеджмент процессов. Методы статистического управления процессами. [Электрондық ресурс]: URL: <http://www.gsu.by/ru/node/1137>

4. Конкуренентоспособность швейной промышленности на основе создания отраслевого кластера [Текст] // Scopus. Экономика региона. — 2016. — Т. 12, Вып. 1. — С. 226-239